

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antonii Mariae Gratiani A Burgo S. Sepulchri Episcopi Amerini De Vita Joannis Francisci Commendoni Cardinalis Libri Quatuor

Graziani, Antonio Maria

Parisiis, 1669

Lectori.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9616

LECTORI.

ORATIONIS habitæ à Commendono in comitiis de Rege Poloniæ eligendo, cujus auctor noster meminit pag. 369. exemplar integrum nancisci non potuimus : majorem tamen ac potiozem ejus partem ecce tibi producimus ex Andrea Maximiliani Fredro historia gestorum populi Poloni, sub Henrico Valesio pag. 43. 44. & seq. editionis Dantiscanæ 1659. Sic autem habet.

INTROMISSUS *in plenum utriusque ordinis consessum Legatus Pontificis, Joannes Franciscus Commendoni Cardinalis. Hic salutatis ordinibus litteras secretas à Pontifice reddidit : tum ipse eum in modum Latino sermone locutus ; cujus formalia suggero.*

QUÆ Pontifex Maximus in vestra Regis eligendi deliberatione gravissima atque maxima à Deo precatur, vt vestræ mentes atque sententiæ divino instinctæ Spiritu, salutem vobis, & huic Regno incolumitatem & dignitatem præstent, eandem mandatorum meorum & legationis summam esse voluit. Nam quemadmodum sua Sanctitas indictis Romæ ad omnia templa publicis supplicationibus, & suis, & populi precibus Deum placare non destitit, vt Regem vobis concedat, qualem & vestræ, & vniversæ reipublicæ Christianæ tempora postulant ; ita vos hortatur, vt in re tanta, quantâ major vobis nulla esse potest,

non tam quid in præsentia ipsi possitis, quàm quantum momenti in eo sit, quocumque iudicia vestra inclinarint, animo reputetis, atque hac potestate sapienter utamini. Est enim res huiusmodi, ut in vnius decreti vi summum aut salutis aut exitii discrimen vertatur. Quæ intelligens Pontifex, sicut ex litteris (quæ modò recitatae sunt) audivistis, haud minùs quàm Christianæ reipublicæ parentem decet, sollicitus de vestra salute, comitiorum, consiliorumque vestrorum exitum spectat. Verùm ego vellem, ut ex eo templo, unde pias ad Deum preces pro vobis mittit, quâ pace, quâ tranquillitate interregnum hoc, unâ vos patriæ charitate, & legum reverentiâ conjungente, peregeritis, intueri posset: bonam profectò spem ex vestra virtute perciperet. Est enim singularis exempli res in libero regno Rege diu caruisse, & silentibus Regis morte propè omnibus legibus, omnes tamen ex lege vixisse, & suam cuique voluntatem, suum cuique in patriam studium pro lege fuisse, ut in tot nobilium, & maximè militarium hominum millibus nullus tumultus aut vis, nullæ seditionum turbæ extiterint, nullus omnino armorum sonitus auditus sit. Quod cum vobis ipsis salutare, & præclaro posteris vestris exemplo fuerit, tum certè apud omnes nationes moderati animi admirationem habebit. Quam ego gloriam & vobis ex animo gratulor, & mihi ipsi meo quodam jure gaudeo, cui in his quæ de vestris laudibus, & republica prædicare

con-

confuevi, tam illustre testimonium dedistis. Quòd
 si quâ pietate, orbati Rege, pacem patriamque
 seruastis, eandem hoc in loco, in dicendis sen-
 tentiis ferendisque suffragiis retinueritis, si vnam
 animis Rempublicam complectemini, si nihil nisi
 ex veteri more & majorum institutis, quibus hacten-
 us Respublica stetit ac floruit, agi patieminus, e-
 quidem non modò spem, sed lætitiã delecti
 concordissimè optimi Regis, jam animo percipio.
 Eam verò vestræ Reipublicæ formam considerans,
 admirari soleo sapientiam majorum vestrorum,
 qui regni & libertatis modum ita temperarunt,
 vt inter supremam vnius potestatem, & dissolu-
 tam multitudinis licentiam, tam firmam tuen-
 darum legum & propagandi imperii rationem ex-
 cogitarint. Hanc illi innumerabilem Equitum
 multitudinem amplissimo diffusam regno, pari-
 bus viventem legibus, (& æquo inter se jure ita
 viventem, vt vna aliqua videatur esse ingens civi-
 tas, quæ multas & longè distantes provincias sit
 complexa) haud alio imperio regi posse, quàm
 Regio intellexerunt. Cùm verò hoc quemadmo-
 dum est præstantissimum, ita sit periculosum li-
 bertati, iidem vtrumque viderunt, & Rege Rem-
 publicam indigere, & ne Rex gravis communi li-
 bertati foret, providendum duxerunt. Cùm ma-
 gistratus in Republica institui nullus posset, qui
 Regem potestate anteiret. Spiritualem ordinem
 assumpserunt, eumque in specula libertatis, &
 præsidio Reipublicæ collocarunt, nullumque si-

K k k

ne eo publicum consilium esse voluerunt. Cùm enim Episcopi instituti in populis sint, tanquam nuncii & interpretes Dei, ad eorum dignitatem per se maximam adiecere humanas opes honorisque in Republica amplissimos, quibus communiti & Regem in officio haberent, parentumque majestatem apud eum obtinerent, atque inde custodes ac vindices libertatis existerent: quod sæpè factum esse rerum vestrarum scriptores memoria prodiderunt, vt efferentem se Regum licentiam, saluberrima Episcoporum admonitio coërcuerit. Quamobrem cùm ita Respublica sit constituta, vt fundamenta libertatis, in religionis & Ecclesiæ ordinis dignitate collocaverit, nemo, vt arbitror, dubitat, quin necessarium sit ad statum Reipublicæ conservandum, vt Regem avitæ, & Catholicæ pietatis cultorem habeatis, ne si spreta fuerit, aut etiam ejecta Ecclesiastica auctoritas, tanquam evulsis iis radicibus, quibus primùm fixa & confirmata est, vestra libertas evertatur ac concidat. Cujus rei exempla vtinam nulla haberetis, quæ nimis multa vobis ad cavendum horum temporum pravitas præbuit. Sed profectò videmus in quibus proyinciis par tuendæ libertatis ratio instituta erat, in iis, sublatis per eorum dominatum (qui à Catholica religione desciverant) Episcopis, non solùm libertatem oppressam, sed & nobilitatem extinctam esse, & omnia subvnius arbitrium voluntatèque redacta. Id ne vobis accidat, vestræ imprimis prudentiæ, vestræ

in patriam pietatis est providere. Ut Regnum hoc nobilissimum, quod semper propugnaculum habitum est Christianæ Reipublicæ, iisdem rationibus conservetis, quibus initium stabilitum esse intelligitis: Id enim, id, fortissimi Equites, est firmamentum vestræ libertatis, quod qui comminutum & labefactatum cupiunt, eodem tempore concuti totum, & dissolvi Rempublicam volunt. Multa vos quidem & magna à Deo beneficia habetis, qui Regnum vestrum à Baltico mari ad Euxinum, ab Odra flumine per immensa regionum spatia Boristhenem ultra propagatum, tantis rerum opportunitatibus auxit; sed pulcherrimum illud est, quòd eligendi Regis facultatem vobis tribuerit, ut Regem habeatis, non eum quem fors ex certa hæreditatis lege dederit, sed quem vos ipsi dignum (à quo regamini) judicaveritis, quo profectò in rebus humanis nihil videtur esse præstantius. At non hoc solum munus dignitatis & amplitudinis plenum vobis elargitus est Deus, sed munus ipsum novo, & nobiliore munere cumulavit, cum id non humanis viribus aut opibus, (quanquam ne his quidem, vos non abundè instructos esse voluit) sed bonorum omnium maximo & potentissimo, Catholicâ religione fundavit. In qua utinam omnes consentientes essetis, neque hæc novitas & varietas opinionum, quibus scinditur Christiana Respublica, in Poloniam umquam pervasisset, & in hanc gentem, quæ suis juncta & consentiens legibus, præsidio esse Chri-

stiano nomini potest, hoc malum invecum esset, Quo ægrotare vestram Rempubicam & ipsi sensitis, qui proximo Warsaviensi conventu ei mederi cupivistis, &c.

Hic de una religione longum admodum disseruit & facundè, quàm felix Respublica futura, si vera ei contingat religio; quàm infirma & ad casum properans, si adulterata & varia. Longum foret recitare totam Legati orationem, quam prolixius perorabat, solum subjiciam epilogum.

Decernite ergo nunc concordibus vocibus Regem eum qui maximè Reipublicæ utilis sit futurus, qui vestro beneficio ad vestram salutem utatur, qui cùm à vobis creatus & tamquam genitus Rex fuerit, evadat ipse patriæ & vestrùm omnium pater, amator Reipublicæ, conservator legum, idem erga Deum pius, fortis adversus hostes, in gubernandis, gerendisque rebus peritiam, in jure dicundo justitiam diligentiamque adhibeat, in domestica consuetudine humanitatem, in omni publica actione dignitatem majestatemque retineat, nec ipse voluptatibus occupetur, nec juventutem languescere otio patiatur, sed exemplo & præmiis, bellicæ disciplinæ laudem excitet. Sit regia domus tamquam templum pudoris, modestiæ, religionis, ut liberi vestri quos in regis ministerium traditis, ex ea velut scholâ virtutum, digni parentum honoribus evadant. Haud ego sum nescius, Regem his præditum ornamentis, oratione effingi facilius quàm inveniri; verùm ne-

que nobis defuturus est quærentibus, & vt talem habeatis, multum in vobis ipsis positum est, non solum deligendo illum, sed etiam instituendo. Quem enim non optimum Regem efficiatis, si quot estis Senatores, tot monitores Regum esse volueritis? Si Regis salutem quàm gratiam malueritis? Si publica commoda privatis vtilitatibus antetuleritis? Si denique hoc propositum habebitis, diligentissimèque operam dabit, vt & vos ex legis præscripto Regis imperio obedientes sitis, & Rex ita obsequio vtatur vestro, vt se liberis & volentibus imperare intelligat? hoc enim modo & res Polona augebitur, & libertas vestra conservabitur, nec dominatu offensa, nec corrupta licentiâ, quæ plerumque falso libertatis nomine exitiosam seruitutem concipit, ac parit. Ad hunc statum rerum vestrarum tuendum communiendumque, vos Pontifex hortatur, atque ad eam rem mihi mandavit, vt & in præsentia vobis, & paulò post, simul vobis, simul Regi vestro summum paterni animi studium pollicear, ac deferam, vt omnia vos quæ non solum conservando, sed etiam augendo aut ornando huic regno sint, haud aliter ab se quàm ab optimo Patre postulare atque expectare velit: Tum sicuti vobiscum egit de Rege (reque vestra) eligendo, vobisque auctor fuit, nihil à majorum consuetudine & rationibus descendendi; ita Regem quem elegeritis verbis suis admonere me voluit, vt memor à vobis accepti regni, parem vobis gratiam referre studear, nihil-

que sibi aut ad fidem præclarius, aut ad charitatem optatius, aut ad stabilitatem firmitus, aut ad nominis sui commendationem amplius ducat, quam ut hanc Rempublicam, hoc libertatis jus, factum tectumque retineat, ac defendat. Me verò ipsum commodis atque vtilitatibus vestris, quantum operâ atque studio meo effici possit, diligenter sua Sanctitas inservire jussit, in quo quidem si quantum voluntatis atque animi, tantundem facultatis esset de vobis merendi; etsi pietati & amori erga vos meo numquam satisfactorus essem, vobis certè ipsis satisfacerem. Hæc sunt de regno, de vobis, de novo Rege sanctissimi Domini nostri mandata, hæc vota Parentis Reipublicæ, hæc ut consequi possitis suis ille vos precibus Deo commendat, id maximè orans, ut actionem hanc in qua vestrum omnium salus vertitur, suo Sancto Spiritu regat, ut his comitiis, eum Regem consentientibus studiis renuncietis, sub quo florentissimi beatissimique vivatis.

Kkk ij